

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Analysis of Social Returns on Investment in a Series of Quality of Life Development and Raising the
Level of the Grassroots Economy Project, Faculty Of Management Science, Buriram Rajabhat University

กานต์มณี การินทร์^{*1} กนกเกล้า แก้วเกล้า² แก้วมณี อุทัยรัมย์³

Kanmanee Karin^{*1}, Kanokkiao Klaoekla² and Kaewmanee Utiram³

Received : April 18, 2024 Revised : July 15, 2024 Accepted : August 15, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของชุดโครงการ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 37 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์การวางแผนผลลัพธ์และวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ด้วยการคำนวณอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเปรียบเทียบกับมูลค่าการลงทุน ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เท่ากับ 2.92 หมายความว่า หากลงทุนไป 1 บาท จะก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือมูลค่าทางการเงินของสังคมที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 2.92 บาท แสดงว่า มีความคุ้มค่าในการลงทุน และ 2) ควรให้การสนับสนุนโครงการที่มีรูปแบบและลักษณะการดำเนินงานที่อยู่ในกระแสของสังคม ณ ปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ตลอดจนมีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้และต่อยอดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย

คำสำคัญ : ผลตอบแทนทางสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจฐานราก มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1,2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1,2,3} Assistant Professor, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

* Corresponding author E-mail: ketmanee.kr@bru.ac.th

Abstract

This research aims to analyze the social return on investment in a series of projects. It was qualitative research. The sample group was 37 stakeholders with purposive sampling. The research tool was an in-depth interview. The data were analyzed by analyzing the resulting plots and the social return assessment (SROI) data by calculating the social return on investment ratio compared to the investment value. The results revealed that 1) the social return on investment is equal to 2.92, which means that if 1 baht is invested, it will create benefits or financial value to society that is returned in the amount of 2.92 baht, indicating that the investment is beneficial, and 2) projects that have formats and operating characteristics that are in line with current social trends and have an impact on the majority of people should be supported. Throughout, there is an approach for developing learning and expanding activities to create continued sustainability among stakeholders.

Keywords: Social returns, Quality of life development, Grassroots economy, Buriram rajabhat university

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีเป้าหมายในการสร้างโครงการบริการวิชาการให้มีความหลากหลายและเข้าถึงความต้องการของสังคมให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งทางมหาวิทยาลัยฯ ได้สนับสนุนการจัดทำโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนในแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์หลัก เพื่อสร้างงานบริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและสังคมให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในปัจจุบัน ศูนย์บริการวิชาการแก่ชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้มีงบประมาณในการส่งเสริมการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นจังหวัดในความดูแลรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยฯ ตลอดทั้งตระหนักถึงการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ ทั้งในระดับ ต้นน้ำ คือ การสำรวจความต้องการของชุมชน ระดับกลางน้ำ คือ การประเมินผลผลิตของโครงการ และระดับปลายน้ำ คือ การประเมินผลลัพธ์ทางสังคมของโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการดำเนินโครงการบริการวิชาการในรูปแบบการประเมินความสมดุลสามเสาหลัก (Three-pillar Approach) ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการหาแนวทางในการประเมินความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการดังกล่าว (Becker, 2001; Emerson, 2003; Vallaes, 2011; Policy and Planning Division, 2023) ดังนั้น การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Assessment) และการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุน (Social Return on Investment) ที่เกิดจากโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานด้านบริการวิชาการแก่ชุมชน (Srichantha & Sathueanprai, 2019) ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงคุณค่าทางสังคมที่เกิดขึ้น (Ashwanuntakul & Yamla-or, 2017; Gosselin et al., 2020) และความต้องการของชุมชน อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรให้มีคุณค่าและเหมาะสม ตลอดจนการพัฒนากลยุทธ์ด้านการบริการวิชาการแก่สังคมให้สามารถตอบสนองต่อบริบทของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง (Joyce & Macfarlane, 2001; Wattanachaiyingchareun, 2010; Archawananthakun & Yaemlaoar, 2014; Policy and Planning Division, 2023)

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของประชาชนในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ให้มีความสามารถในการพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนการให้ความสำคัญในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยใน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นั้น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ดำเนินโครงการดังกล่าว ภายใต้พื้นที่ความรับผิดชอบของคณะวิทยาการจัดการเสร็จสิ้นแล้วใน (Faculty of Management Science, 2023) ซึ่งลำดับต่อไปนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำผลการดำเนินงานของโครงการดังกล่าวไปสู่การวัดผลลัพธ์ในด้านของผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน อันได้แก่ ผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำเอาผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact) ที่ได้มาประเมินคำนวณหามูลค่าทางการเงิน (Monetized Value) แล้วเปรียบเทียบกับมูลค่าของต้นทุนหรืองบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถสร้างประโยชน์ในอัตราส่วนของผลกำไรต่อต้นทุน ซึ่งหลักการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนนั้นจะต้องคำนึงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการกำหนดขอบเขตและผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้ทราบถึงผลการประเมินความคุ้มค่าของผลการดำเนินงาน ตลอดจนผลกระทบและผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (Kaewpuang et al., 2023)

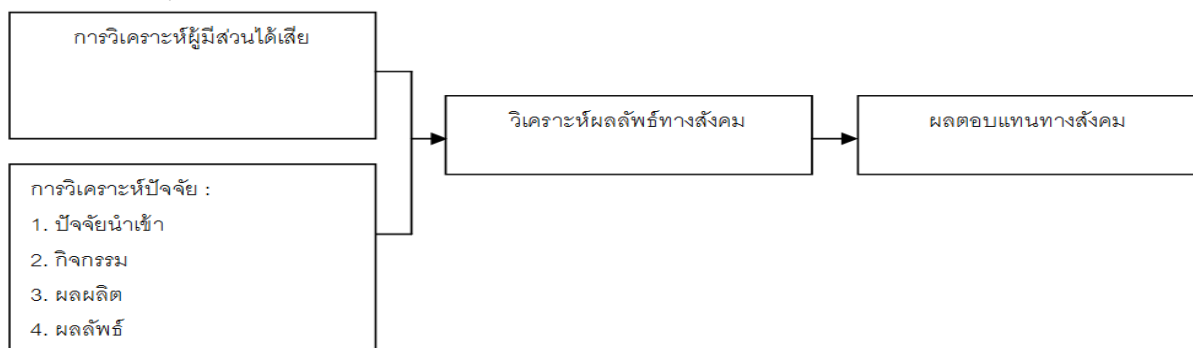
ดังนั้น การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสังคมหรือผลลัพธ์ทางสังคมทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สามารถสร้างประโยชน์ แก่สังคมที่คุ้มค่าและเห็นผลในเชิงประจักษ์ ตลอดจนการใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินโครงการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการพัฒนางานด้านบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
2. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก สู่การสร้างผลตอบแทนทางสังคมที่ยั่งยืน

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย การวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กิจกรรม 3) ผลผลิต และ 4) ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคม เพื่อค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 โมเดลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน พบว่า เป็นวิธีที่ช่วยให้ทราบถึงผลกระทบทางสังคมที่นิยมใช้ (Farr & Cressey, 2019) โดยเป็นการนำเอาผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact) ที่ได้มาประเมินและคำนวณหามูลค่าทางการเงิน (Monetized Value) แล้วเปรียบเทียบกับมูลค่าของต้นทุนหรืองบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ (Sangchai, 2018) เพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถสร้างประโยชน์ในอัตราส่วนของ ผลกำไรต่อต้นทุน ซึ่งหลักการ

ประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนนั้นจะต้องคำนึงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแสดงความคิดเห็นร่วมกัน รวมทั้งกำหนดขอบเขตและผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยในการประเมินความคุ้มค่าของผลการดำเนินโครงการ ทั้งผลกระทบและผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (Kaewpuang et al., 2023) โดยขั้นตอนการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมนั้นจะมีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผู้ใช้ประโยชน์ (User) และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ดังนี้ (Olsen & Nicholls, 2005; Schlten et al., 2006; Archawananthakun & Yaemlaor, 2014; Buathong et al., 2022)

1. **ปัจจัยนำเข้า (Input)** หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้โครงการสามารถขับเคลื่อนไปได้ สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัจจัยเชิงบุคคล ได้แก่ แรงงานผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรในโครงการ นักกิจกรรม นักวิจัย 2) งบประมาณ : เงินหรือทุน 3) เครื่องจักร และ 4) องค์ความรู้ ได้แก่ ภูมิปัญญา องค์ความรู้สำหรับใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสังคม

2. **กิจกรรม (Activities)** หมายถึง การดำเนินงานหรือวิธีการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดกิจกรรมทำให้เกิดผลผลิตที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. **ผลผลิต (Output)** หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นสิ่งแรกและชัดเจนที่สุดจากโครงการที่ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผลผลิตที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ 2) แนวทางปฏิบัติที่ดี เช่น เกษตรปลอดภัย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตชุมชน และ 3) นวัตกรรม

4. **ผลลัพธ์ (Outcome)** หมายถึง การนำผลผลิตของโครงการไปใช้ประโยชน์ในกลุ่มเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลงในระดับการยอมรับผลผลิตไปใช้ประโยชน์ ทั้งในเชิงความรู้ ทักษะ ทักษะ การปฏิบัติ และทักษะ โดยมีมิติด้านผลลัพธ์จะพิจารณา 2 ประเด็น คือ ประเด็นผู้ใช้ประโยชน์ (User) และประเด็นด้านความเปลี่ยนแปลง (Change) ดังนี้

4.1 ผู้ใช้ประโยชน์ (User) คือ ผู้นำผลผลิตของโครงการไปใช้ประโยชน์ หรือกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ศึกษาต้นแบบ ผู้ใช้ประโยชน์มักมีหลายกลุ่ม แต่กลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่มักจะเป็นนักวิจัย หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนผลผลิต กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ศึกษาต้นแบบ การใช้ประโยชน์ในระดับชุมชนนักวิจัย สำหรับผู้ใช้ประโยชน์คนสุดท้าย คือ การที่ผลผลิตของโครงการถูกนำไปใช้ในระดับกว้างขวาง เช่น การนำไปใช้ในระดับจังหวัด (ผลผลิตถูกนำไปใช้ในหลายอำเภอ) การนำไปใช้ในระดับประเทศ หรือถูกนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายของรัฐ

4.2 การเปลี่ยนแปลง (Change) คือ ผู้ใช้ประโยชน์เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ พฤติกรรม การปฏิบัติ และทักษะหลังจากที่นำผลผลิตจากโครงการมาใช้ประโยชน์ ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นตามแผนของโครงการและอาจเกิดขึ้นได้โดยบังเอิญแม้ไม่ได้วางแผนไว้

ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ White & Raitzer (2017) ได้อธิบายไว้ว่า หากมีการส่งเสริมความรู้ และทักษะให้แก่คน 100 คน จะมีเพียง 10 คนเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านผลลัพธ์ (Outcome) แม้ว่าระหว่างกระบวนการอบรมความรู้จะมีผู้อบรมที่ออกจากกระบวนการระหว่างทางไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม คนเหล่านั้นก็ยังมีองค์ความรู้ติดตัวไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ ได้ แม้ว่าจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดหมายของโครงการก็ตาม

อย่างไรก็ตามสำหรับการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนนั้นผู้วิเคราะห์จะต้องให้ความสำคัญและใช้หลักการพิจารณาอย่างรอบคอบและสมเหตุสมผลทั้งการวิเคราะห์ลักษณะของผู้มีส่วนได้เสีย การวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) โดยประเมินผลจากการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจาก 1) องค์การอื่น (Attribution) 2) ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) 3) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) 4) อัตราการลดลง (Drop off) และ 5) ค่า Financial Proxy เพื่อให้สามารถนำมาคำนวณหาอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน

ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน หรือ Social Return on Investment (SROI) ถูกพัฒนามาจากเครื่องมือวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน Cost Benefit Analysis (CBA) ถูกพูดถึงครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 โดยองค์กรที่ชื่อว่า The Roberts Enterprise Development Fund (REDF) ประเทศสหรัฐอเมริกา (USA) และภายหลังได้รับความสนใจไปทั่วยุโรป จนในปี ค.ศ. 2007 ได้มีการรวมกลุ่มกันภายใต้ชื่อองค์กร The Social Value UK ประเทศสหราชอาณาจักร (UK) และได้รับการตีพิมพ์ลงใน New Economics Foundation UK อีกทั้งยังได้เผยแพร่ออกเป็นคู่มือในปี ค.ศ. 2009 โดยมีหัวใจสำคัญ คือ ต้องการทราบถึงความคุ้มค่าของเงินลงทุนที่คนทำงานด้านสังคมนำไปดำเนินกิจกรรมว่า สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างคุ้มค่าหรือไม่ โดยค่า SROI จะบอกว่า ทุกๆ เงินลงทุน 1 บาท จะสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมเป็นเงินจำนวนกี่บาท โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ (Olsen & Nicholls, 2005; Schlten et al., 2006; Archawananthakun & Yaemlaoar, 2014; Buathong et al., 2022; Corvo et al., 2022; Yutto et al., 2023)

$$SROI = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันสุทธิของประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม}}{\text{มูลค่าปัจจุบันสุทธิของเงินลงทุน}}$$

$$SROI = \text{ลงทุนไป 1 บาท สร้างผลตอบแทนทางสังคมกลับคืนมาเป็นจำนวนเงินเท่าใด}$$

ซึ่งการพิจารณาผลประโยชน์สุทธิของวิธีการวัดผลกระทบทางสังคมแบบ SROI จะพิจารณาผลประโยชน์สุทธิที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีก่อนการเกิดขึ้นของโครงการใน 3 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ ผลประโยชน์ปัจจุบันสุทธิที่เกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ปัจจุบันสุทธิที่เกิดขึ้นแก่สังคมโดยรวม และผลประโยชน์ปัจจุบันสุทธิที่เกิดขึ้นแก่กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมในทางเศรษฐกิจ ซึ่งกล่าวได้ว่า SROI เป็นเครื่องมือที่วัดความ “คุณค่า” ของโครงการเพื่อสังคมเป็น “มูลค่า” ทางการเงิน (Nicholls, 2017) เพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารแก่สังคมและหน่วยงานผู้จัดสรรทุน โดยสามารถอธิบายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านได้ ดังนี้ (Buathong et al., 2022)

1. ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นเชิงสิ่งแวดล้อม คือ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่กิจกรรมเข้าไปสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในสังคม อาทิเช่น คุณภาพอากาศดีขึ้น สารเคมีตกค้างลดลง ป่าไม้อุดมสมบูรณ์มากขึ้น ไฟป่าหมดไป สัตว์ป่ากลับคืนมาระบบนิเวศดีขึ้น ผลตอบแทนในรูปแบบนี้ต้องแปลงค่าผ่าน Financial Proxy ก่อน
2. ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นเชิงสังคม คือ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่กิจกรรมเข้าไปสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพของมนุษย์ อาทิเช่น คนในสังคมมีการศึกษาดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น อายุยืนขึ้นโรคภัยไข้เจ็บลดลง ผลตอบแทนในรูปแบบนี้ต้องแปลงค่าผ่าน Financial Proxy ก่อน
3. ผลตอบแทนทางสังคมในทางเศรษฐกิจ คือ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่กิจกรรมเข้าไปสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงรายได้ อาทิเช่น คนในสังคมมีรายได้เพิ่มมากขึ้น รวยขึ้น เป็นผลตอบแทนในรูปแบบเชิงการตลาดผลตอบแทนในรูปแบบนี้ไม่ต้องแปลงค่าผ่าน Financial Proxy

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนมีความสำคัญต่อการสื่อสารให้กับสังคมและหน่วยงานผู้จัดสรรงบประมาณเงินลงทุนในการดำเนินงานได้ทราบถึง “คุณค่า” ของโครงการเพื่อสังคมที่สามารถวัดผลออกมาเป็นมูลค่าทางการเงินหรือสื่อสารออกมาเป็นตัวเลขที่ชัดเจนได้ โดยอาศัยหลักการพิจารณาอย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล ดังนั้นสำหรับงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยจึงได้ตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

คำถามการวิจัย : ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นอย่างไร

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 9 โครงการ (Faculty of Management Science, 2023) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 37 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ดำเนินโครงการ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน 2) หัวหน้ากลุ่มในพื้นที่ดำเนินโครงการฯ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน 3) คนในชุมชนฯ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน 4) ผู้ดำเนินโครงการฯ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ผู้อำนวยการสำนักงานบริการวิชาการ) จำนวน 1 คน

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ และ 5) ตำแหน่ง/หน้าที่ที่ร่วมในการดำเนินโครงการ

ตอนที่ 2 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ (Impact Pathway) จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) ผู้มีส่วนได้เสียที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนี้ มีใครบ้าง 2) ปัจจัยการนำเข้า กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์ มีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร และ 3) ท่านคิดว่าผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) ผลจากปัจจัยอื่น (Attribution) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) และอัตราการลดลง (Drop off) ของโครงการเป็นอย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ จากรายงานการวิจัย รายงานทางการเงิน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนที่เสนอโดย Nicholls et al. (2012) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กำหนดขอบเขตของการประเมิน โดยได้กำหนดขอบเขตของระยะเวลาในการประเมินการนำผลการดำเนินงานของโครงการไปใช้ประโยชน์ไว้ 5 ปี หลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ส่วนขอบเขตการประเมินพิจารณาจากเงินทุนของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในการจัดสรรงบประมาณ วัตถุประสงค์ของโครงการ ตัวชี้วัดของผลตอบแทน ตลอดจนค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ทั้งหมดของโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลและค่าสัดส่วน ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนที่สามารถคำนวณเป็นค่าตัวแทนของผลตอบแทนโดยรวมทั้งหมดของการดำเนินโครงการ

2.2 ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการจากการพิจารณาผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้น และจัดทำแผนที่ผลลัพธ์ ซึ่งมีขั้นตอน คือ 1) สร้างแผนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ 2) ระบุกิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ เพื่อสร้างแผนที่ผลลัพธ์ 3) สัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ 4) สัมภาษณ์เกี่ยวกับขอบเขตของผลลัพธ์ 5) ระบุตัวชี้วัดสำหรับวัดผลลัพธ์ และ 6) กำหนดมูลค่าของผลลัพธ์

2.3 รวบรวมข้อมูลผลผลิตและผลลัพธ์ รวมถึงค่าตัวแทนทางการเงินของผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2566 ถึงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์อัตราการเกิดผลลัพธ์ กำหนดค่าตัวแทนทางการเงิน และแปลงผลลัพธ์ให้เป็นตัวเงิน ทั้งนี้ได้ทำการประเมินมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในรูปแบบที่ไม่ต้องแปลงค่าผ่าน Financial Proxy ตัวอย่างเช่น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้

ข้อมูลหลักพบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ กลุ่มผู้ประกอบการมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น เป็นต้น และในรูปแบบที่ต้องแปลงค่าผ่าน Financial Proxy ตัวอย่างเช่น คุณภาพชีวิตดีขึ้น คนในสังคมมีการศึกษาดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น เป็นต้น

2.4 วิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดจากองค์การอื่น (Attribution) ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) และอัตราการลดลง (Drop off) โดยกำหนดเป็นค่าร้อยละ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิในการดำเนินโครงการ

2.5 คำนวณผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน และจำแนกผลประโยชน์ตามผู้มีส่วนได้เสีย โดยผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนจะแสดงเป็นค่าอัตราส่วนผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการทั้งหมดลบผลประโยชน์ที่โครงการไม่ได้ก่อหรือสร้างขึ้น จากนั้นนำไปหารด้วยเงินทุนโครงการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เกณฑ์การประเมิน คือ หากค่าที่คำนวณได้มากกว่า 1 แสดงว่า การลงทุนในการดำเนินโครงการนั้นมีความคุ้มค่า

2.6 สรุปผลการวิเคราะห์ เป็นการสรุปผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนที่คำนวณได้ในภาพรวม และ นำเสนอทางเลือกมาตรการหรือแนวนโยบายเพื่อประกอบการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบตามกรอบการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนมีการประเมินค่าผลสำเร็จของโครงการที่วัดความคุ้มค่าเป็นตัวเงิน (เชิงปริมาณ) และคุณค่าที่ไม่เป็นตัวเงิน (เชิงคุณภาพ) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การประเมินค่าผลสำเร็จของโครงการไว้ดังนี้

2.6.1 การประเมินมูลค่าผลผลิตของโครงการ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยังไม่มีกำหนดมูลค่าตลาดที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงได้อย่างชัดเจน จึงได้ทำการปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่อง การพัฒนาชุมชน และได้กำหนดมูลค่าตลาดของผลผลิตของแต่ละโครงการ

2.6.2 การประเมินมูลค่าผลลัพธ์ของโครงการตามกรอบเวลาในการวิเคราะห์ คือ 5 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาการลงทุนที่หวังผลตอบแทนทางการเงินของภาคเอกชน โดยทำการประเมินผลลัพธ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการเท่านั้น ส่วนอัตราคิดลดกำหนดให้เท่ากับร้อยละ 2.90 ซึ่งเป็นอัตราเงินเฟ้อ (Bank of Thailand, 2023) มูลค่าผลลัพธ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นจากโครงการถูกถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนผลลัพธ์ที่เกิดจากองค์การอื่นและผลลัพธ์ส่วนเกิน (ตัวถ่วงน้ำหนักในกรณีนี้จะเท่ากับ 1 ลบด้วยร้อยละของผลลัพธ์ส่วนเกิน)

3.3 คุณภาพของเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบประเมินความสอดคล้องพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย (IOC) โดยมีค่าความสอดคล้อง ของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (Kulsawat, 2015)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1.30 ชั่วโมงต่อคน บันทึกการสัมภาษณ์ในกระดาษและเครื่องบันทึกเสียงตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) (Denzin, 1970) โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา ประกอบด้วย แหล่งเวลา สถานที่ บุคคล ถ้าข้อมูลที่ได้มามีความหมายเหมือนกันจากหลายที่ถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ แล้วจึงบันทึกข้อมูลไว้ และใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสอบถามข้อมูล เป็นต้น

2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2566 ถึงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยจัดประเด็นย่อยมารวบรวมเป็นเรื่องหรือกลุ่มเรื่องเดียวกัน ซึ่งเรียกว่าการสรุปประเด็นหลัก (Theme) เขียนอธิบายประเด็นให้ เป็นความเรียงต่อเนื่องและกลมกลืน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 ราย (หัวหน้ากลุ่มในพื้นที่ดำเนิน โครงการฯ ละ 1 คน) ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือและนำมาเขียนสรุปรายงานวิจัย อธิบาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลที่ได้กับบรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

4. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปราย

คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 29 คน (ร้อยละ 78.37) โดยมี อายุ 40-49 ปี จำนวน 18 คน (ร้อยละ 48.64) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 13 คน (ร้อยละ 35.13) อาชีพข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 23 คน (ร้อยละ 62.16) ตำแหน่ง/หน้าที่ที่ร่วมในการดำเนินโครงการ คือ หัวหน้ากลุ่มฯ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 24.32) ผู้ดำเนินโครงการฯ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 24.32) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 9 คน (ร้อยละ 24.32) ประชาชนใน ชุมชน จำนวน 9 คน (ร้อยละ 24.32) และมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ผู้อำนวยการสำนักงานบริการวิชาการ) จำนวน 1 คน (ร้อยละ 2.70)

4.2 การวิเคราะห์แผนที่ผลลัพธ์ พบว่า ผู้มีส่วนได้เสียหลักในชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ประกอบไปด้วย 1) ผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ การมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า เพิ่มขึ้น 2) ชุมชน มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และเกิดช่องทางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน 3) องค์การบริหารส่วนตำบล มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ได้ร่วมส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรมีแนวทางในการประกอบอาชีพ 4) ผู้ดำเนินโครงการมี ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ได้แนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ผลิตสินค้าในชุมชน และการออกบริการวิชาการแก่ชุมชน เพื่อบูรณาการกับการเรียนการสอน และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ได้เครือข่ายในการบริการวิชาการ ส่งเสริมพันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น และได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริการวิชาการและพัฒนาท้องถิ่น โดยจาก การดำเนินโครงการได้สร้างผลกระทบต่อสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การที่กลุ่มชุมชน/ประชาชน มีรายได้จากการดำเนิน โครงการที่เพิ่มสูงขึ้น ด้านสังคม ได้แก่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งของตนเอง ครอบครัว และคนในชุมชน การมีวิชาชีพ และความรู้ ในการผลิตสินค้าต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการสามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่เข้มแข็ง และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่เกษตรกรในชุมชนผลิตข้าวในรูปแบบอินทรีย์ไม่ใช้สารเคมี ส่งผลให้สุขภาพของผู้ผลิตดีขึ้น ซึ่งแหล่งข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก สามารถแสดงได้ดัง ตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจ

ฐานรากจำแนกตามโครงการ							
ลำดับ ที่	ชื่อโครงการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	งบประมาณ (บาท)	Deadweight	Attribution	Drop Off	Proxy	SROI Ratio
1	โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวอินทรีย์ที่สอดคล้องกับบริบทและขับเคลื่อนสู่เชิงพาณิชย์ ตำบลลำดวนและตำบลชุมแสง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์	150,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 30 คน		0.40	0.60	0.20	37.50	2.58
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.40	0.60	0.20	25	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	377,138.58					
2	โครงการเพิ่มมูลค่ามูลโคเพื่อการผลิตปุ๋ยใส่เคื่องดิน สำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้เลี้ยงโคตำบลสองชั้น อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์	150,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 40 คน		0.40	0.60	0.20	37.50	
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.40	0.60	0.20	5	2.46
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	358,837.38					
3	โครงการกลยุทธ์การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พืชสมุนไพรฟ้าทะลายโจรในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด - 19 เพื่อสามารถจำหน่ายได้ในตลาดการค้าสมัยใหม่ ตำบลลำนางรอง อำเภอนโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์	150,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 40 คน		0.20	0.80	0.20	37.50	2.44
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.20	0.80	0.20	20	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.70	0.30	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 1 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.20	0.80	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	356,632.61					
4	โครงการยกระดับศักยภาพการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชุมชน (เสาวรส) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลลำนางรอง อำเภอนโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์สู่มาตรฐานการผลิตเชิงพาณิชย์	150,000					

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อโครงการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	งบประมาณ (บาท)	Deadweight	Attribution	Drop Off	Proxy	SROI Ratio
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 30 คน		0.50	0.50	0.20	37.50	2.16
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.50	0.50	0.20	30	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.50	0.50	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	315,190.77					
5	โครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลห้วย สำราญ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ สู่การเป็นมาตรฐาน GFM (Good Farming Management)	150,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 30 คน	150,000	0.00	1.00	0.20	37.50	2.91
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.00	1.00	0.20	30	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.00	1.00	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	425,737.35					
6	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและต่อยอด ผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างอาชีพตาม ฐานทรัพยากรชุมชน พื้นที่ตำบล โคกขมิ้น อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์	200,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 50 คน		0.00	1.00	0.20	37.50	3.57
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.00	1.00	0.20	25	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	695,494.11					
7	โครงการยกระดับสินค้าชุมชน กระชายขาว ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพร ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อโอกาสทางการตลาดในการยกระดับ เศรษฐกิจฐานรากในช่วงสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคโควิด - 19	200,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 50 คน		0.30	0.70	0.20	37.50	3.88
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.30	0.70	0.20	60	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	755,695.77					

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อโครงการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	งบประมาณ (บาท)	Deadweight	Attribution	Drop Off	Proxy	SROI Ratio
8	โครงการจัดการการตลาดโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน เชิงกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในพื้นที่ ตำบลในเมือง ตำบลสวายจิก ตำบลหลักเขต อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์	200,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 60 คน		0.00	1.00	0.20	37.50	3.85
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.00	1.00	0.20	15	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 4 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	749,050.93					
9	โครงการส่งเสริมศักยภาพการผลิตและการจัดจำหน่ายผ้าพื้นบ้านชุมชนตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแนวทางพระราชดำริ	200,000					
	ผู้เข้าร่วมโครงการ 20 คน		0.30	3.70	0.20	37.50	2.49
	ชุมชน 1 ชุมชน		0.30	3.70	0.20	37.50	
	องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง		0.80	0.20	0.20	30	
	ผู้ดำเนินโครงการฯ 2 คน		0.20	0.80	0.20	30	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		0.50	0.50	0.20	30	
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์	484,158.09					
	งบประมาณสนับสนุน ทั้งสิ้น	1,550,000					
	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ทั้งหมดของชุดโครงการ	4,517,935.59					
	SROI Ratio (Average)	2.92					

ตาราง 2 สรุปผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจ

ฐานรากจำแนกตามโครงการ									
โครงการที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9
งบประมาณลงทุน (บาท)	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	200,000	200,000	200,000	200,000
SROI Ratio	2.58	2.46	2.44	2.16	2.91	3.57	3.88	3.85	2.49
มูลค่าปัจจุบัน (บาท)	377,138.58	358,837.38	356,632.61	315,190.77	425,737.35	695,494.11	755,695.77	749,050.93	484,158.09
SROI Ratio (Average)	2.92								
มูลค่าปัจจุบันทั้งหมด (บาท)	4,517,935.59								

จากตาราง 1 และตาราง 2 จะเห็นได้ว่า จากการวิเคราะห์ชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ทุกโครงการย่อยมีอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมมากกว่า 1 ซึ่งหากมีค่าอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมที่มากกว่า 1 ย่อมแสดงว่า โครงการหรือกิจกรรมนั้นมีความคุ้มค่าจากการลงทุน (FCFCG, 2009; Bristol Food Network, 2015; KPMG 2015; Hunter et al., 2020; Schoen et al., 2020) โดยชุดโครงการดังกล่าวนี้มีงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 1,550,000 บาท คำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ตลอดระยะเวลา 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 4,517,935.59 บาท และมีอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมโดยเฉลี่ย (Average SROI Ratio) เท่ากับ 2.92 ซึ่งหมายความว่า หากลงทุนไป 1 บาท จะก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือมูลค่าทางการเงินของสังคมที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 2.92 บาท เนื่องจากการดำเนินงานของชุดโครงการดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นรูปธรรม โดยสามารถแบ่งผลลัพธ์ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ อาทิเช่น กลุ่มชุมชน/ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น เป็นต้น 2) ด้านสังคม อาทิเช่น การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของตนเอง ครอบครัว และคนในชุมชน การมีวิชาชีพ และความรู้ในการผลิตสินค้าต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการ สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นต้น และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การที่เกษตรกรในชุมชนผลิตข้าวในรูปแบบอินทรีย์ส่งผลให้สุขภาพของผู้ผลิตดีขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันยังมีการดำเนินงานโดยกลุ่มสมาชิกเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งต่อกลุ่มสมาชิกและสร้างประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนให้มีรายได้จากการจำหน่ายวัตถุดิบที่เป็นสินค้าทางการเกษตรให้แก่กลุ่มสมาชิกเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการผลิต (ปลูก/ผลิต) ที่กลุ่มสมาชิกกำหนด เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมของแต่ละโครงการ ยังค้นพบว่า ภายใต้องค์ประกอบที่แตกต่างกัน อาทิเช่น รูปแบบและลักษณะการดำเนินงาน งบประมาณ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ความเข้มแข็งของคนในชุมชน และการให้ความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินโครงการ เป็นต้น ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนทางสังคมที่แตกต่างกันของแต่ละโครงการด้วย โดย Naksanee et al. (2022) พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) เป็นผลบวกมีค่า เท่ากับ 6.73 หมายความว่า เงินมูลค่า 1 บาท จากการดำเนินงานได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม เท่ากับ 6.73 บาท มีการพัฒนาการดำเนินโครงการให้ชุมชนสามารถยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่มาตรฐานเชิงพาณิชย์ และควรสนับสนุนเงินงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง Srithantra & Sathueanprai (2019) ยังได้กล่าวว่า ผลลัพธ์สำหรับงานบริการวิชาการแก่ชุมชนนั้นเป็นการสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้จากการทำผลิตภัณฑ์สุขภาพ การลดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ การมีสุขภาพที่ดีของชุมชนและคนในครอบครัว การมีวิชาชีพ และความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ การพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่มของชุมชน ความสุขและความภูมิใจจากการทำงานเพื่อชุมชน และความอบอุ่นและความภูมิใจของครอบครัว อีกทั้ง Kongmanee et al. (2018) ได้กล่าวว่า เพื่อนำไปสู่ผลตอบแทนทางสังคมที่สูงขึ้น ควรมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ 1) การยกระดับการผลิตผลิตภัณฑ์จากระดับห้องปฏิบัติการสู่ระดับตลาด 2) การสนับสนุนเงินทุนวิจัยเพื่อดำเนินโครงการวิจัยต่อเนื่องในกรณีที่เกิดผลผลิตของโครงการวิจัยนั้นยังไม่สมบูรณ์ และ 3) การปรับรูปแบบการลงทุนในการวิจัยและการเป็นเจ้าของผลงานวิจัย

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินโครงการจะเห็นได้ว่า จากผลการวิจัยโครงการที่มีค่าอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมสูงที่สุด คือ โครงการยกระดับสินค้าชุมชน กระชายขาวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกพื้นสมุนไพรรักษาโรคภัยไข้เจ็บ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อโอกาสทางการตลาดในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 มีค่าเท่ากับ 3.88 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงสามารถกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะการดำเนินงานโครงการที่อยู่ในกระแสสังคม ณ ปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ งบประมาณการดำเนินโครงการ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ความเข้มแข็งของคนในชุมชน และมีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้และต่อยอดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมเป็นแรงผลักดันให้อัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมสูงขึ้นได้ ฉะนั้นจึงควรให้การสนับสนุนโครงการที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น

5. สรุปผลการวิจัย

ชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประกอบด้วยโครงการย่อยจำนวน 9 โครงการ ได้รับงบประมาณสนับสนุนแต่ละโครงการตั้งแต่ 150,000 - 200,000 บาท รวมงบประมาณสนับสนุนทั้งสิ้น จำนวน 1,550,000 บาท จากมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี คำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ตลอดระยะเวลา 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 4,517,935.59 บาท ผู้มีส่วนได้เสียหลักจากชุดโครงการประกอบไปด้วย 1) ผู้เข้าร่วมโครงการ 2) ชุมชน 3) องค์การบริหารส่วนตำบล 4) ผู้ดำเนินโครงการ และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยชุดโครงการดังกล่าวได้สร้างผลลัพธ์ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถแบ่งผลลัพธ์ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งทุกโครงการย่อยยังมีค่าอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมมากกว่า 1 ซึ่งหากมีค่าอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมที่มากกว่า 1 ย่อมแสดงว่า โครงการหรือกิจกรรมนั้นมีความคุ้มค่าจากการลงทุน โดยค่าอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมเฉลี่ยของชุดโครงการมีค่าเท่ากับ 2.92 หมายความว่า หากลงทุนไป 1 บาท จะก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือมูลค่าทางการเงินของสังคมที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 2.92 บาท อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมของแต่ละโครงการ ยังค้นพบว่า รูปแบบและลักษณะการดำเนินงานโครงการที่อยู่ในกระแสสังคม ณ ปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ งบประมาณการดำเนินโครงการ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ความเข้มแข็งของคนในชุมชน และมีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้และต่อยอดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมเป็นแรงผลักดันให้อัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมสูงขึ้นได้ ฉะนั้นจึงควรให้การสนับสนุนโครงการที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดจากโครงการในระยะยาวหรือศึกษาวิจัยซ้ำทุก ๆ 1 ปี ร่วมกับการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ในแต่ละปีอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา แนวทางการพัฒนาผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันจะทำให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ที่จะพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

6.2 ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการดำเนินโครงการออกมาอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถวัดค่าออกเป็นตัวเลขทางการเงินได้ ซึ่งการวัดค่าได้นั้นจะสร้างจุดเด่นให้แก่โครงการได้อย่างชัดเจน ช่วยสร้างความมั่นใจในการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินผลตอบแทนทางสังคมนี้จะเครื่องมือการจัดการที่มุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่ดำเนินโครงการในการตรวจสอบผลการดำเนินการและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนร่วมกัน ผู้ดำเนินโครงการนอกจากจะใช้มูลค่าหรืออัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมของโครงการในการจัดทำรายงานแล้ว ควรมุ่งเน้นการสื่อสารต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในการแสวงหาความร่วมมือเพื่อพัฒนาโครงการให้สร้างมูลค่าหรือคุณค่าต่อสังคมอย่างยั่งยืน ตลอดทั้งงานวิจัยนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการพิจารณางบประมาณสนับสนุนโครงการในรูปแบบและลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกันหรือรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงลักษณะการประเมินผลตอบแทนทางสังคม หรือแม้กระทั่งการจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้ทางวิชาการ

7. ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของชุดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนภายในระยะเวลา 1 ปี เท่านั้น ดังนั้นสำหรับการศึกษาในอนาคตควรรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมระยะยาวไว้ประมาณ 4-5 ปี เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ โดยการได้รับความช่วยเหลือข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน ตำบลชุมแสง ตำบลสองชั้น ตำบลลำนางรอง ตำบลห้วยสำราญ ตำบลโคกขมิ้น ตำบลสวายจิก ตำบลหลักเขต และตำบลในเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณการสนับสนุนทางการเงินที่ได้รับสำหรับการตีพิมพ์บทความนี้จากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสได้ทำการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- Archawananthakun, S., & Yaemlaoar, P. (2014). *Guide to Social Results and Returns Social Investment*. Bangkok: Dan Suthat.
- Ashwanuntakul, S., & Yamla-or, P. (2017). *Handbook of the Assessment of Social Return on Investment*. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Bank of Thailand. (2023). *Results of the Monetary Policy Committee Meeting No. 5/2023*. Bangkok: Monetary Policy Strategy Office.
- Becker, H. A. (2001). Social impact assessment. *European Journal of Operational Research*, 128, 311–321.
- Bristol Food Network. (2015). *Bristol's Urban Food Growing Enjoying, Learning, Eating, Connecting*. Bristol: Bristol Food Network.
- Buathong, S., Sakawee, K., & Panitjaroen, B. (2022). *Social impact assessment: sia and social return on investment: sroi*. Social Projects. Pathum Thani. Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University.
- Corvo, L., Pastore, L., Mastrodascio, M., & Cepiku, D. (2022). The social return on investment model: a systematic literature review. *Meditari Accountancy Research*, 30(7), 49-86.
- Denzin, N. K. (1970). *The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. Chicago: Aldine.
- Emerson, J. (2003). The blended value proposition: integrating social and financial returns. *California Management Review*, 45(4), 35-51
- Faculty of Management Science. (2023). *Annual Budget Plan for 2023*. Buriram: Buriram Rajabhat University.

- Farr, M., & Cressey, P. (2019). The Social Impact of Advice During Disability Welfare Reform: From Social Return on Investment to Evidencing Public Value Through Realism and Complexity. *Public Management Review*, 21(2), 238-263.
- FCFCG. (2009). *Gorgie City Farm Community Gardening Pro-Ject: Social Return on Investment*. Bristol: The Federation of City Farms and Community Gardens.
- Gosselin, V., Boccanfuso, D., & Laberge, S. (2020). Social return on investment (sroi) method to evaluate physical activity and sport interventions: a systematic review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1), 1-11
- Hunter, R., Dallat, M., Tully, M., O'Neill, C., Heron, L., & Kee, F. (2020). Social return on investment analysis of an urban greenway. *Cities & Health*, 6(4), 693–710. doi:10.1080/23748834.2020.1766783.
- Joyce, S. A., & MacFarlane, M. (2001). *Social Impact Assessment in the Mining Industry: Current Situation and Future Directions*. London: Mining, Minerals and Sustainable Development.
- Kaewpuang, T., Yongphet, P., Pimpo, P., Chaiyanam, J., Senkwankaew, C., Ananphutthimet, V., & Vongpramate, D. (2023). The assessment of outcomes and social returns from investment for community academic service: a case study of building knowledge and upgrading occupational skills in renewable energy technology, baan mun kong rural network wang nam yen district sa kaeo province. *RMUTL Journal Socially of Engaged Scholarship*, 7(1), 33-46.
- Kongmanee, C., Satsue, P., & Phitthayaphinant, P. (2018). Social return on investment of scientific research projects in project package of para-rubber industry development. *Modern Management Journal*, 16(2), 43-56.
- KPMG. (2015). *A Case Study of How Understanding Impacts of Mine Community Development Can Help Maximise Value for Stakeholders*. South Africa: Exxaro.
- Kulsawat, T. (2015). *Determining the Quality of Research Tools*. Chonburi: Faculty of Political Science and Law, Burapha University.
- Naksanee, T., Sangkhae, R., & Phithuk, A. (2022). Social return on investment from community enterprise business to promote sports tourism in the organization of chom bueng marathon: a case study of uyenpensook thai-mon folkway learning center. *lawasri Journal Thepsatri Rajabhat University*, 6(1), 88-105.
- Nicholls, J. (2017). Social Return on Investment – Development and Convergence. *Evaluation and Program Planning*, 64, 127-135.
- Nicholls, J., Lawlor, E., Neitzert, E., & Goodspeed, T. (2012). *A Guide to Social Return on Investment SROI Network*. http://socialvalueuk.org/publications/publications/cat_view/29-the-guide-to-social-return-on-investment/223-the-guide-in-english-2012-edition
- Olsen, S., & Nicholls, J. (2005). *A Framework for Approaches to SROI Analysis*. Berkeley: University of California. Policy and Planning Division. (2023). *Buriram Rajabhat University Budget Plan for 2023*. Buriram: Buriram Rajabhat University.

- Sangchai, S. (2018). Evolution of the concept of sustainable development. *Journal of Environmental Management*, 14(2), 96-111.
- Schlten, P., Nicholls, J., Olsen, S., & Galimidi, B. (2006). *Social Return on Investment: a Guide to SROI Analysis*. Amstele Veen: Lenthe.
- Schoen, V., Caputo, S., & Blythe, C. (2020). Valuing physical and social output: a rapid assessment of a london community garden. *Sustainability*, 12(13), 5452. doi:10.3390/su12135452
- Srichantra, T., & Sathueanprai, T. (2019). The assessment of social impact and social return on investment for social services a case study of the create knowledge project to career community promotion: healthy massage nakhon nayok and srakaew provinces. *Modern Management Journal*, 17(2), 118-125.
- Vallaey, F. (2011). *University Social Responsibility: A Mature and Responsible Definition*. Higher Education in the World 5.
- Wattanachaiyingchareun, D. (2010). Social Impact Assessment. Phitsanulok: The Path of Wisdom.
- White, H., & Raitzer, D. A. (2017). *Impact Evaluation of Development Interventions a Practical Guide : Theory of Change*. Manila: Asian Development Bank.
- Yutto, K., Sinnatong, N., Bejrananda, T., & Autchariyapanitkul, K. (2023). Social return on investment case study : learning development in emergency medicine in chiang rai province. *Journal of Management Science Research, Surindra Rajabhat University*, 7(2), 140-153.